©2020 Viện Nghiên cứu Ấn Độ và Tây Nam Á
Tạp chí Nghiên cứu Ấn Độ và Châu Á
Số 2 (87), tháng 2-2020
http://visas.vass.gov.vn
ISSN 0866-7314

Quan điểm của Jiddu Krishnamurti về các đặc trưng của nền giáo dục chân chính

*Võ Anh Tuấn**
NCS. Học viện Khoa học xã hội
Ngày nhận bài: 24/9/2019, ngày gửi phản biện: 10/12/2019, ngày duyệt đăng: 10/01/2020

Krishnamurti (1895-1986) là một trong những nhà giáo dục đương đại có ảnh hưởng lớn đến thế hệ trẻ khắp nơi trên thế giới. Ông đề cao vai trò nhân bản của giáo dục, xem đó là con đường hướng tới sự hiểu biết toàn diện về cuộc sống và khơi dậy trí thông minh của con người. Trong phạm vi của bài viết này, tác giả đề cập đến các đặc trưng của nền giáo dục chân chính; đó là những thay đổi về phương pháp và nội dung trong giáo dục nhằm kiến tạo nên một nền giáo dục mới, đúng đắn và phù hợp hơn đối với người học.

Từ khóa: Krishnamurti, giá trị nhân văn, triết lý giáo dục

Mở đầu

Jiddu Krishnamurti (1895-1986) là một tác giả và nhà diễn thuyết nổi tiếng về các vấn đề triết học và tinh thần của Ấn Độ. Ông là một nhà triết học nhân sinh. Toàn bộ suy tư triết lý của ông đều dành cho con người, hướng tìm phương thức để con người có thể sống một cuộc đời tự do, hạnh phúc toàn vẹn. Từ góc độ ấy, có thể khẳng định, triết lý giáo dục của Krishnamurti không chỉ phản ánh chân thực trạng huống tồn tại của con người trong xã hội hiện đại, phê phán sự phiến diện của nền giáo dục hiện hành, mà còn đề xuất triển vọng của một nền giáo dục mới mà ông gọi là nền giáo dục chân chính mang tính nhân văn sâu sắc.

1. Phê phán nền giáo dục cổ truyền

Trong quan điểm của Krishnamurti, nền giáo dục hiện tại không giúp nhận thức bản chất và giá trị của con người mà chỉ nhằm đáp ứng nhu cầu cuộc sống, "giáo dục ngày nay là một thất bại hoàn toàn" (Krishnamurti, J., 2005, tr.147). Krishnamurti nhận thấy: "Cái lối giáo dục theo quy ước xã hội làm cho tư duy mang tính độc lập còn khó hơn lấy sao trên trời. Giáo dục hay đào tạo để thích nghi với tập quán, tức rập khuôn bắt chước, dẫn đến chất lượng cuộc sống tầm thường xoàng xĩnh" (Krishnamurti, J., 2010, tr.23). Việc áp đặt những chuẩn mực và các quy ước xã hội vào mỗi con người đã đánh mất tư duy, khả năng sáng tạo và những giá trị đích thực của cuộc sống.

* voanhtuan.trietk31@gmail.com

Truyền dạy kiến thức nhưng lại thiếu sáng tạo và không đánh thức được tiềm lực bên trong mỗi con người. Con người chỉ biết đến nội dung trong sách vở mà không có khả năng sáng tạo phát triển cho bản thân và xã hội. Lối giáo dục theo quy ước của xã hội đã làm con người mất đi khả năng thấu hiểu chính bản thân mình, thấu hiểu cuộc sống và ý nghĩa thực sự của cuộc sống này. Con người mãi loay hoay đi tìm giá trị sống trong vòng tròn định sẵn của những quy ước và tồn tại xã hội.

Krishnamurti cho rằng từ khi học sinh còn nhỏ, cha mẹ chở che, tránh cho con những tổn thương về thể xác và tinh thần, rồi lại đẻ con mình vào những khuôn mẫu định sẵn của lối giáo dục truyền thống và những áp đặt từ chính các bậc phụ huynh. Đó là cuộc sống của chính những bậc phụ huynh chứ không phải của người học; là ước muốn, là ý định và dục vọng của chính các bậc phụ huynh. Họ không hiểu và dường như không muốn hiểu những đứa con cần gì và muốn gì; không quan tâm đến tâm tư, suy nghĩ và mong muốn phát triển của bản thân người học. Nền giáo dục truyền thống đang đưa con người đến một xã hội khuôn định sẵn, một xã hội với những quy tắc và con người như những "cỗ máy" đang kiếm tìm một hạnh phúc thực sự cho bản thân. Với Krishnamurti, việc học sinh đến trường chỉ là mong muốn của bố mẹ và đến trường chỉ nhằm học một kỹ năng hay kỹ thuật của một nghề nào đó để sau này kiếm cái ăn mà thôi. Giáo dục chỉ truyền dạy kiến thức ban đầu, trong khi cuộc sống lại diễn ra sống động hơn và nhiều điều bất ngờ hơn. Phương thức và cách thức giáo dục này quá lạc hậu, quá cũ kỹ và không giúp con người tồn tại được sau khi bước vào cuộc sống. Việc quá chú trọng vào nội dung, vào kiến thức đã đánh mất khả năng ứng phó vốn có trong tiềm thức mỗi con người. Vậy nên, những kiến thức truyền dạy trong trường học sẽ là đống tàn tro, và không thể trở thành vũ khí cho con người đối trả với thế giới bên ngoài. Điều cần thiết ở đây là phải có kiến thức và phải có hiểu biết cuộc sống, đặc biệt là phải có tâm hồn; đó là sự hội tụ của cả ba yếu tố trong mỗi cá nhân giúp con người tồn tại trong xã hội.

Chúng ta không thể phủ nhận giá trị của kỹ năng và kỹ thuật đối với người học vì nó tác động trực tiếp đến công việc, nhưng theo Krishnamurti, đó chỉ "thuộc hàng thứ yếu thôi" (Krishnamurti, J., 2010, tr.32); phần quan trọng chính là cuộc sống, và: "khi ta thấu hiểu nó như một thể nguyên vẹn, trên mọi bình diện, thì chính cái động thái thấu hiểu đó tạo ra kỹ thuật hay kỹ năng riêng của nó" (Krishnamurti, J., 2010, tr.32). Việc quan trọng hóa quá mức yếu tố kỹ thuật khiến cho giáo dục đang hủy diệt con người từng ngày từng giờ. "Kiến thức khoa học tuy cần thiết nhưng không có cách chi giải quyết các áp lực tâm lý bên trong và các cuộc xung đột; và bởi vì ta đã thu thập kiến thức khoa học kỹ thuật mà không thấu hiểu toàn bộ tiến trình của cuộc sống nên khoa học công nghệ đã trở thành phương tiện hủy diệt chính chúng ta" (Krishnamurti, J., 2010, tr.33).

Cuộc sống tồn tại rất nhiều vấn đề từ bên ngoài xã hội đến nội tại bên trong mỗi con người; kỹ thuật không làm con người vui vẻ, hạnh phúc hay đau đớn, khổ sở; kỹ thuật không giúp con người có được tình yêu hay nỗi buồn; kỹ thuật không thể phân biệt tốt hay xấu... Giáo dục chỉ chú trọng đến yếu tố kỹ thuật chỉ giúp con người về năng lực, về hiệu quả công việc mà thôi. Krishnamurti nhận thấy rằng chỉ có yếu tố kỹ thuật mà thiếu những vấn đề cuộc sống thì con

người trở nên khô cứng hơn, tàn độc hơn và đó là nguyên nhân dẫn đến những cuộc chiến tranh. Krishnamurti khẳng định: "Sự tiến bộ về mặt kỹ thuật của ta là phi thường, thần kỳ, nhưng tiến bộ ấy chỉ làm gia tăng sức mạnh tiêu diệt lẫn nhau của ta và trong mọi đất nước đều có sự đói khát và đau khổ. Chúng ta không phải là những con người bình an và hạnh phúc" (Krishnamurti, J., 2010, tr.34). Giáo dục chú trọng vào yếu tố kỹ thuật chỉ nhằm mục đích đạt được những tham vọng của con người, thỏa mãn nhu cầu và tính ích kỷ của mỗi cá nhân. Chúng ta có những nhà khoa học xuất sắc, những kỹ sư lành nghề..., chúng ta đào tạo ra những tài năng, những con người phục vụ lợi ích cho chính họ và xã hội; chúng ta không đào tạo ra những con người toàn diện có thể hiểu về cuộc sống, hiểu về xã hội và hiểu chính bản thân họ. Tại sao xã hội tồn tại nhiều người có trình độ kỹ thuật cao nhưng vẫn còn những đau khổ và những vấn đề xã hội phức tạp? Giáo dục đã không chú tâm đến những giá trị cuộc sống. Giáo dục như vậy sẽ "tạo ra một đời sống máy móc, đơn điệu, chán nản, nhạt nhẽo, buồn tẻ, mệt mỏi... với một ít niềm vui hiếm hoi" (Krishnamurti, J., 2008, tr.59). Vậy nên, giáo dục phải có sự dung hòa giữa yếu tố kỹ thuật và tâm hồn con người. Chỉ nhấn mạnh đến yếu tố kỹ thuật thì giáo dục đang tự hủy hoại con người, và giúp con người tự hủy hoại lẫn nhau.

Những vấn đề cuộc sống không được con người giải quyết vì giáo dục không chú trọng đến việc truyền dạy kiến thức sống; con người trở nên bị động trước những biến đổi của xã hội. Giáo dục truyền thống đã làm con người có cách sống và cách suy nghĩ sai lầm về xã hội. Tất cả mọi người đều kiếm tìm một công việc phù hợp, kiếm tìm một chỗ đứng trong xã hội; vì vậy đã tạo ra một cuộc chạy đua về tham vọng và quyền lực. Giáo dục đã thiếu sự cân bằng giữa công việc và yếu tố con người xã hội, chỉ chú trọng đào tạo ra những con người với những công việc cụ thể mà thôi. Ngay chính gia đình, xã hội và nhà trường cũng mong muốn người học có một công việc ổn định. Việc đi học chỉ nhằm đạt được một mục đích đó. Krishnamurti không thấy giáo dục đào tạo cho con người các vấn đề ứng biến với xã hội, con người không được đào tạo về kỹ năng sống và tồn tại. Chính vì vậy, con người dần đánh mất mình, đánh mất phần "người" bên trong vì những vấn đề xã hội. "Việc sinh tồn mà không đếm xỉa, quan tâm gì đến cuộc sống chính là một hành động mời gọi những đau khổ và những phá hoại xuất hiện với chính mình" (Krishnamurti, J., 2005, tr.148).

Việc con người mỗi khi đến trường chỉ được truyền dạy kiến thức về nghề nghiệp nào đó, nhưng lại không cho con người được hiểu về bản thân mình đã làm xã hội phát triển thiếu sự đồng đều; giáo dục chỉ "nhào nặn" những con người cụ thể với nghề nghiệp cụ thể thay vì tạo ra một con người toàn diện. Trên thực tế, con người đang đánh mất những giá trị nhân tính, lạc lối trong mê lộ của các mối quan hệ xã hội. Kiến thức khoa học là cần thiết cho một xã hội phát triển, song chính sự tuyệt đối hóa kiến thức mà bỏ quên những vấn đề nhân sinh vô hình trung đã biến con người trở thành những "cỗ máy" vô hồn. Chúng ta dâu có thể áp dụng kiến thức khoa học để giải quyết mối quan hệ giữa người với người, hay vấn đề ngay chính bên trong bản thân mình. Những kiến thức khoa học được học từ ghế nhà trường là không đủ để giúp con người tự hiểu về chính mình, thậm chí trong một số trường hợp, những kiến thức đó có thể hủy hoại con người. Sống với

những kiến thức mang tính chất vật chất như vậy đã làm con người phôi pha dần bản chất, đánh mất mình với máy móc, với kỹ thuật, với những thiết bị hiện đại mang tính chất toàn cầu. Krishnamurti đánh giá cao vai trò của khoa học nhưng không tán đồng việc con người chỉ tập trung vào công việc, vào việc nâng cao trình độ khoa học để phục vụ cho lợi ích bản thân mà không thể hiểu hết về cuộc sống. Thiếu hiểu biết về những kiến thức cuộc sống, thiếu sự trải nghiệm về những vấn đề tồn tại trong xã hội đã đẩy con người đến nỗi lo sợ, không có sự bình an và hạnh phúc.

2. Kiến tạo một nền giáo dục chân chính

Krishnamurti đưa ra những cách thức thay đổi về phương pháp và nội dung giáo dục; và "hình thức giáo dục đúng đắn có liên quan đến sự tự do của từng cá nhân, mỗi cá nhân cần được tự do phát triển, phát triển một cách tự nhiên chứ không bị gò ép" (Krishnamurti, J., 2005, tr.150). Việc kiến tạo một nền giáo dục mới, nền giáo dục nhân bản là cần thiết và đáp ứng nhu cầu của xã hội thực tại.

Thứ nhất, xác định rõ chức năng của giáo dục chính là "đào tạo ra một cá nhân hợp nhất đủ sức xử lý cuộc sống như một toàn thể nguyên vẹn" (Krishnamurti, J., 2010, tr.39) và tạo ra những giá trị mới.

Với Krishnamurti, "con người hợp nhất" phải đáp ứng được thực tiễn xã hội, đáp ứng yêu cầu phát triển bền vững, giáo dục đạo đức lối sống, hoàn thiện nhân cách. Đó là việc mà giáo dục cần phải làm trong quá trình đào tạo, hạn chế việc truyền thụ kiến thức khoa học và định hướng nghề mà bỏ qua mong muốn phát triển bản thân và tự do sáng tạo của con người. Krishnamurti cho rằng: "Con người hợp nhất sẽ có kỹ thuật riêng của mình thông qua động thái trải nghiệm, bởi vì sự thôi thúc sáng tạo ra kỹ thuật riêng của nó" (Krishnamurti, J., 2010, tr.63); bởi vì khi con người được tự do sáng tạo, tự do thực hiện ước muốn của bản thân thì sẽ có những kỹ thuật riêng và đó là kiến thức thực tiễn từ cuộc sống. Việc truyền dạy kiến thức xã hội, kiến thức thực tiễn và kỹ năng sống là việc làm cần thiết của nền giáo dục mới. Con người cần nhận thức được vị trí và vai trò của mình trong sự tồn tại của xã hội. Vì vậy, con người phải hợp nhất; hợp nhất thông qua thay đổi đường lối giáo dục truyền thống, hợp nhất để thoát khỏi bất kỳ cuộc khủng hoảng nào, đặc biệt là các cuộc khủng hoảng hiện nay đang diễn ra trên thế giới.

Trước những thay đổi của thực tiễn, những biến động của thế giới đang tác động trực tiếp đến nhân cách, đạo đức của con người, thì vấn đề chính yếu là phát triển cá nhân hợp nhất. Với Krishnamurti, "giáo dục chân chính là đánh thức trí thông minh hay trí tuệ, khuyến khích bồi dưỡng cuộc sống hợp nhất, và chỉ có giáo dục như thế mới tạo ra một nền văn hóa mới và một thế giới hòa bình" (Krishnamurti, J., 2010, tr.68). Đó là sức mạnh, là nền tảng của nền giáo dục mới trong xây dựng và phát triển con người tìm về với giá trị của cuộc sống. Điều quan trọng trước hết là việc giáo dục đã giúp mỗi người nhận ra sự hiện diện cao quý của chính mình trong cuộc sống này. Vấn đề cốt lõi làm nên chính con người không phải là ở những thành tích, thành tựu, hay những công trình bên ngoài, mà chính là ở mỗi con người, điều thành công nhất là trở thành đúng

nghĩa với "con người". Từ đó con người mới quý trọng việc giáo dục từ mọi phía, và coi đó là điều thiết yếu để làm nên cuộc sống chân thực của mình. Trong mối tương quan không chỉ giữa con người với nhau, mà còn đồng thời với trời, đất, vạn vật; con người đã nhìn thấy ý nghĩa cuộc sống, nhìn thấy ý nghĩa sâu xa của cuộc đời. Nhờ giáo dục, con người hấp thụ những tinh hoa của nhân loại cho bản thân mình và rồi tiếp tục sáng tạo làm thăng tiến bản thân, nhờ khả năng suy luận, phân tích và tổng hợp, dựa trên nền tảng của những điều mình đã tiếp thu, đã rèn luyện, để trở thành con người tiến bộ cả về thể chất - trí thức - tinh thần - tâm linh.

Thứ hai, giáo dục xuất phát từ tình yêu và thiện tâm

Krishnamurti chỉ rõ nền giáo dục hiện nay *chỉ nghĩ đến tính hiệu năng bên ngoài mà bất chấp hay phá hoại nội tâm bên trong mỗi con người*. Nền giáo dục ấy đã làm con người mất đi sự tự do trong cách suy nghĩ, trong lối sống. Những đứa trẻ được "nhào nặn" thành những công cụ cho chính các bậc phụ huynh và xã hội. Những hệ lụy từ truyền thống văn hóa đã tác động, tạo ra những khuôn định và sức ép lên tâm trí con người; những hiểu biết hạn hẹp từ kinh nghiệm sống, từ kiến thức thực tiễn đã tác động đến hành động và suy nghĩ của con người trở nên máy móc trong một khuôn định có sẵn. Krishnamurti nhấn mạnh, "giáo dục đúng nghĩa là giúp đỡ cá nhân trưởng thành, già dặn và tự do, hoàn toàn này nở trong tình yêu và tính thiện" (Krishnamurti, J., 2010, tr.38). Tình yêu và lòng thiện tâm là nguyên tắc cần thiết cho một cuộc sống hiện đại; là vấn đề cần thiết xây dựng một nền giáo dục hoàn thiện, tạo điều kiện cho con người sáng tạo và phát triển tư duy. Do đó, theo ông, "không có thiện tâm và tình yêu, người ta không có giáo dục" (Krishnamurti, J., 2007, tr.189).

Với Krishnamurti, tình yêu và thiện tâm vô cùng quan trọng trong cuộc sống, khơi dậy những điều tốt đẹp cho nhân sinh. Sự kết hợp của hai yếu tố này tạo thành sức mạnh lan tỏa tình yêu thương, xóa bớt hận thù và xây dựng con người toàn diện về đạo đức, đặc biệt là tu dưỡng tâm tính sống thiện lành hơn. Song, Krishnamurti nhận thấy con người trong xã hội hiện đại đang đánh mất dần hai yếu tố này, để sa vào một cuộc sống đầy thù hận, ganh tị, lo sợ và bạo lực... Con người có hiểu được tình yêu, hiểu được thiện tâm thì mới xây dựng nên một môi trường sống tràn ngập tình yêu và xóa bỏ hận thù, một cuộc sống tươi đẹp và hạnh phúc cho toàn nhân loại. Và giáo dục là chìa khóa truyền tải tình yêu, thiện tâm đến với con người. Thông qua giáo dục sẽ định hướng và khơi dậy những gì vốn có bên trong bản chất nội tại của họ. Krishnamurti mong muốn con người hiểu được chính mình, yêu thương mọi người và sống vì cộng đồng; giáo dục phải tạo dựng một môi trường tốt dựa trên tình yêu và thiện tâm vì con người và sự phát triển của con người.

Để xây dựng một nền giáo dục mới từ tình yêu và thiện tâm, theo Krishnamurti, cần phải xuất phát từ việc thay đổi nhận thức của người học, để người học tự cảm nhận và tự do thể hiện bản thân. Thay đổi nhận thức của người học là biện pháp quan trọng để nhận thức thế giới và sự tồn tại của con người trong thế giới. Giáo dục thay đổi phương pháp và nội dung hướng đến con người, xây dựng tình yêu và thiện tâm cho con người xuất phát từ chính con người. Đó là thay đổi con người trên cơ sở của tình yêu và thiện tâm; con người nhận thấy được những đau khổ cuộc sống, những thay đổi trong xã hội tác động đến nhận thức, thay đổi tư duy của mỗi người trong sự

phát triển của xã hội. Con người chìm vào tham vọng và biến những tham vọng đó thành bạo lực, nỗi lo sợ... để hứng chịu mọi đau khổ đến với mình. Giáo dục cần và nhất thiết để con người đi đúng hướng theo lòng hướng thiện và tình yêu; giữ vững những chuẩn mực giá trị đạo đức vốn có và xây dựng những chuẩn mực đạo đức mới cho xã hội. Việc thay đổi tư tưởng, quan điểm nhận thức của người học đóng vai trò quan trọng, là việc thay đổi đầu tiên trong nền giáo dục hiện đại. Con người tự nhận thức chính mình, tự thay đổi tư duy và quan điểm về chính bản thân mình và xã hội. Tự do phát triển tư duy và khả năng sáng tạo của chính mình sẽ mang lại môi trường và cuộc sống hạnh phúc, ngập tràn tình yêu thương và thiện cảm; tự nhận thức và thay đổi chính mình sẽ tạo cho con người tính nhạy cảm trước những biến đổi của cuộc sống.

Thứ ba, giáo dục phải nhận thức được vị trí, vai trò của phụ huynh và người thầy

Để khơi dậy tính sáng tạo, tình yêu và *đánh thức trí thông minh* của người học thì môi trường giáo dục cùng với người thầy là rất quan trọng. Môi trường giáo dục phải thực sự phát huy tối đa nhiệm vụ của mình, thực sự có tính giáo dục cao, đồng thời gắn kết với thực tiễn cuộc sống. Sự kết hợp chặt chẽ giữa môi trường giáo dục và người thầy là chìa khóa thành công cho một nền giáo dục mới nhằm xây dựng những chuẩn mực giá trị con người trong thời đại mới. Với Krishnamurti, "giáo dục chân chính bắt đầu với nhà giáo dục, ông ấy phải thấu hiểu chính mình và thoát khỏi các mô hình tư tưởng thiết lập sẵn" (Krishnamurti, J., 2010, tr.121), rằng "giáo dục chân chính phải giúp đỡ sinh viên, học sinh không chỉ phát huy trong khả năng của mình mà còn phải thấu hiểu mối quan tâm cao nhất của mình là gì" (Krishnamurti, J., 2010, tr.117). Người thầy cũng cần phải đam mê nghề nghiệp, có đủ tâm, đủ tài, và có trách nhiệm với công việc giáo dục thế hệ trẻ. Đó là những nhà giáo dục chân chính, nội tâm cực kỳ phong phú, không đòi hỏi bất cứ thứ gì cho bản thân, không dùng việc dạy học như phương tiện để đạt được địa vị trong quyền lực, cho nên thoát khỏi sự cưỡng bức của xã hội và sự kiềm chế của các chính quyền. Vai trò của người thầy là giúp người học nhận ra chính mình và giá trị của bản thân trong tồn tại xã hội. Con người được tự do thì sẽ thoát khỏi mọi nỗi lo sợ mà xã hội mang lại, ở đây có nỗi lo sợ với chính người thầy trong quá trình học nếu vẫn tiếp tục nền giáo dục truyền thống đó. Nền giáo dục mới không chỉ tạo ra những con người có kiến thức sâu rộng trên các lĩnh vực khoa học, mà còn tạo ra những con người tự do thực sự trong xã hội; nhà giáo dục tự mình phải tri giác những ẩn ý và tất cả nghĩa lý của sự tự do. Khi đó con người sẽ được giải thoát tâm trí khỏi những ràng buộc trong quá khứ gây nên trong tâm thức con người nhằm "đánh thức trí thông minh" tiềm ẩn bên trong mỗi con người.

Để con người quay trở về với cái nguyên sơ ban đầu của bản thân, tâm hồn con người trở nên thánh thiện trong cõi đời đầy cám dỗ và cạm bẫy thì các bậc phụ huynh phải có cách nhìn nhận hoàn toàn khác về con em của mình với tình yêu thương thực sự. Đứng trên góc nhìn của gia đình thì cha mẹ luôn yêu thương con cái bằng tất cả những gì có thể. Tuy nhiên, chính cha mẹ lại làm hỏng đi những đứa con của mình bằng những sợ hãi và tham vọng của bản thân. Điều này đã có ảnh hưởng trực tiếp đến cách nhìn nhận của những đứa trẻ trong quá trình học tập. Với Krishnamurti, cha mẹ muốn hiểu những đứa con của mình thì đừng nên áp đặt lý tưởng của họ mà

hãy ngắm nhìn, yêu thương những đứa trẻ để nhận thấy những suy tư, tâm trạng và ước mơ của chúng. Những bậc phụ huynh hãy để những đứa trẻ được phát triển một cách tự nhiên nhất, hãy chỉ định hướng những điều tốt đẹp trên tinh thần của tình yêu và hạnh phúc cuộc sống. Đừng nên áp đặt ý muốn chủ quan của bản thân vào những đứa trẻ. Hãy để những đứa trẻ được tự do nhất có thể. Krishnamurti mong muốn các bậc phụ huynh yêu thương những đứa trẻ không bằng những kỷ luật nghiêm khắc, những quy định theo ước muốn chủ quan của họ; hãy yêu thương những đứa trẻ bằng sự lắng nghe, thấu hiểu chúng. Nền giáo dục mới, theo Krishnamurti, phải hướng tìm những giá trị nhân văn trong mỗi con người, và trước hết bản thân các bậc phụ huynh phải thành những nhân tố thực sự đúng đắn trong nhận thức. Giáo dục cần có sự phối hợp với các bậc phụ huynh, đó là sự tác động ngay từ chính gia đình giúp người học nhận thức và thực hiện hóa ước mơ của bản thân. Cần đào tạo ra một con người toàn diện trên nhiều phương diện để khẳng định sự tồn tại của con người với những giá trị nhân văn cao cả.

Kết luận

Triết lý giáo dục của Krishnamurti không chỉ có những ảnh hưởng to lớn trong thế kỷ XX mà còn nhiều thế kỷ tiếp theo; được thể hiện rõ trong mục đích và nguyên tắc giáo dục, đó là *vì con người*. Khi tìm hiểu về triết lý giáo dục của Krishnamurti, chúng ta tìm được những nét tương đồng, những điểm mới trong cách giáo dục con người: hướng con người về với tự nhiên, về với việc tìm hiểu kiến thức sâu rộng và những vấn đề cuộc sống một cách toàn diện. Nền giáo dục chân chính trong quan điểm Krishnamurti vừa cung cấp kiến thức vừa tạo điều kiện cho con người phát triển tư duy cá nhân, khả năng sáng tạo và giáo dưỡng tâm hồn.

Tài liệu tham khảo

1. Krishnamurti, J. (2005), *Bạn làm gì với đời mình*, Lê Tuyên dịch, Nxb. Tổng hợp Thành phố Hồ Chí Minh.

2. Krishnamurti, J. (2007), *Đường vào hiền sinh*, Thanh Lương Thích Thiện Sáng dịch, Nxb. Lao động, Hà Nội.

3. Krishnamurti, J. (2008), *Bản chất con người có thể thay đổi?*, Hồng Diễm dịch, Nxb. Tôn giáo, Hà Nội.

4. Krishnamurti, J. (2010), *Giáo dục và ý nghĩa cuộc sống*, Đào Hữu Nghĩa dịch, Nxb. Thời đại, Hà Nội.